

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Označení materiálu: VY_32_INOVACE_RUBMO_ESTETIKA_07

Název materiálu: Poezie, próza, drama

Tematická oblast: Estetika, 1. ročník

Anotace: Cílem mé práce je vytvořit podpůrný kontrolní didaktický materiál pro úroveň žáků tříletých učebních oborů. Žák by umět pracovat s textem, měl by rozpoznat základní druh literárního textu, určit autora a název díla.

Očekávaný výstup: Žák se dovede orientovat v textu, určí, zda se jedná o poezii, prózu nebo drama. Poznává, z jakého díla české literatury je daná ukázka a uvede autora.

Klíčová slova: poezie, próza, drama

Metodika: Materiál slouží jako procvičovací nebo kontrolní, lze ho promítnout elektronicky pro celou třídu nebo žákům okopírovat či rozeslat v elektronické verzi. Možné je také použít test A pro opakování s celou třídou, test B pro kontrolní práci. Žáci vybírají z daných možností.

Obor: tříleté učební obory / typu E /

Ročník: 1.

Autor: Mgr. Monika Rubešová

Zpracováno dne: 2. 11. 2012

Prohlašuji, že při tvorbě výukového materiálu jsem respektoval(a) všeobecně užívané právní a morální zvyklosti, autorská a jiná práva třetích osob, zejména práva duševního vlastnictví (např. práva k obchodní firmě, autorská práva k software, k filmovým, hudebním a fotografickým dílům nebo práva k ochranným známkám) dle zákona 121/2000 Sb. (autorský zákon). Nesu veškerou právní odpovědnost za obsah a původ svého díla.

Poezie, próza, drama – ukázky k uměleckým dílům

Test A

úkoly k ukázkám:

A/ urči zda jde o poezii, prózu nebo drama

B/ uveď jméno autora

C/ napiš název díla

1/

„Tak nám zabili Ferdinanda,“ řekla posluhovačka panu Švejkovi, který opustiv před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lékařskou komisí za blba, živil se prodejem psů, ošklivých nečistokrevných oblud, kterým padělal rodokmeny.

Kromě tohoto zaměstnání byl stížen revmatismem a mazal si právě kolena opodeldokem.

„Kterého Ferdinanda, paní Müllerová?“ otázal se Švejk, nepřestávaje si masírovat kolena, „já znám dva Ferdinandy. Jednoho, ten je sluhou u drogisty Průši a vypil mu tam jednou omylem láhev nějakého mazání na vlasy, a potom znám ještě Ferdinanda Kokošku, co sbírá ty psí hovínka. Vobou není žádná škoda.“

„Ale, milostpane, pana arcivévodu Ferdinanda, toho z Konopiště, toho tlustýho, nábožného:“

„Ježíšmarjá,“ vykřikl Švejk, „to je dobrý. A kde se mu to, panu arcivévodovi, stalo?“

„Práskli ho v Sarajevu, milostpane, z revolveru, vědí. Jel tam s tou svou arcikněžnou v automobilu.“

„Tak se podívejme, paní Müllerová, v automobilu. Jó, takovej pán si to může dovolit, a ani si nepomyslí, jak taková jízda automobilem může nešťastné skončit“

2/

Pojď si proň, ty Polednice,
pojd', vem si ho zlostníka!“ –
A hle, tu kdos u světlice
dvěře zlehka odmyká.

Malá, hnědá, tváři divé
pod plachetkou osoba,
o berličce, hnáty křivé,
hlas – vichřice podoba!

„Dej sem dítě!“ – „Kriste pane!
odpusť hříchy hřísnici!“
Div že smrt ji neovane,
ejhle tuť – Polednici!

Ke stolu se plíží tiše
Polednice jako stín;
matka hrůzou sotva dýše,
dítě chopíc na svůj klín.

A vinouc je zpět pohlíží –
běda, běda dítěti!
Polednice blíž se plíží,
blíž – a již je v zápětí.

Již vztahuje po něm ruku –
matka tisknouc ramena:
„Pro Kristovu drahou muku!“
klesá smyslů zbavena.

3/

(Houkání auta, které si nemůže zástupem prorazit cestu.)

DR. GALÉN (vyběhne s kufříkem v ruce): Doběhnu pěšky... Dovolte prosím... Prosím vás, pusťte mě... někdo mě čeká...

SYN: Občané, volejte: Ať žije maršál! Ať žije válka!

DR. GALÉN: Ne! Válka ne! Nesmí být žádná válka! Poslyšte, ne, válka nesmí být!

VÝKŘIKY: Co to říkal? – Zrádce! – Zbabělec! – Mažte ho!

DR. GALÉN: Musí být mír! Pusťte mne – Já jdu k maršálovi –

VÝKŘIKY: Urazil maršála! – Na lucernu! – Zabte ho!

(Hlučící zástup se zavře kolem Dr. Galéna. Zmatená vřava.)

(Zástup se rozestupuje. Na zemi leží Dr. Galén a jeho kufřík.)

SYN (kopne do něho): Vstávej, potvoro! Koukej mazat, nebo –

JEDEN ZE ZÁSTUPU (klekne k ležícímu): Počkat, občane. Ono je po něm.

SYN: Žádná škoda. O jednoho zrádce míň. Sláva maršálovi!

ZÁSTUP: Ať žije maršál! Maršál! Mar-šál!

SYN (otevře kufřík): Hele, byl to nějaký doktor! (Rozbílí lahvičky s léky a dupe na ně.) Tak! Ať žije válka! Ať žije maršál!

ZÁSTUP (valí se dál): Maršál! Mar-šál! Ať – žije – maršál!

vypracování:

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

vypracování:

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

vypracování:

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

Správné řešení:

- ukázka 1   A   próza
                  B   Jaroslav Hašek
                  C   Osudy dobrého vojáka Švejka

- ukázka 2   A   poezie
                  B   Karel Jaromír Erben
                  C   Kytice /Polednice/

- ukázka 3   A   drama
                  B   Karel Čapek
                  C   Bílá nemoc

Test B

úkoly k ukázkám:

A/ urči zda jde o poezii, prózu nebo drama

B/ uveď jméno autora

C/ napiš název díla

1/

Kariéra Kvidova otce skončila na sklonku léta roku devatenáct set sedmdesát sedm, a to tak rychle, jak náhle začala.

Už během předcházejícího podzimu se však odehrála jedna zdánlivě bezvýznamná příhoda, v níž by kdosi, kdo má pro takové věci smysl, mohl spatřovat jakousi předeheru, jakýsi první symptom budoucí krize: Malý Paco – naprosto stejným způsobem jako kdysi jeho bratr – shodil při kuželkách ve školce zasklený obraz prezidenta, tentokrát ovšem nikoli již Ludvíka Svobody, nýbrž Gustáva Husáka.

Padající rám s dlouhými ostrými střepey ani tentokrát nikoho naštěstí nezranil. Přesto se bohužel nedalo jednoznačně říci, že by shozený obraz nikomu neublížil: Jedna ze starších učitelek si totiž okamžitě vybavila týž incident s Kvidem a na setkání to každému vyprávěla coby neuvěřitelnou náhodu. Dotyčná epizoda tak záhy vešla v obecnou známost a ne každému to připadalo pouze zábavné.

„Dávej si na tyhle věci pozor,“ řekl Kvidovu otci Šperk. „Lidi v tom můžou vidět souvislost!“

„Je to dítě...,“ omlouval Paca rozpačitě otec.

„A právem!“ řekl Šperk. „Nepodceňuj to.“

2/

Přišel jsem na svět,
abych si postavil život
dle obrazu srdce svého.

Chlapecké srdce je písnička na začátku,
plán pro zámek, který bys lidem jak milé dal k svátku,
ale mužovo srdce jsou ruce a mozoly,
které se krví svou do cihel probolí,
aby tu stála alespoň skutečná hospoda u silnice
pro ušlé poutníky a pro poutnice.

Dnes je má těžká hodina.

Chlapecké srdce mi zemřelo a sám v rakvi je vynáším
a zemřelým trpě, trpím i tím,
které mi v prsou se roditi počíná.

Dnes je má těžká hodina;

jedno srdce jsem pohřbil a druhé ještě nemám.

3/

LÍZAL: Jakpak, Maryšo, což – (*měkce*) na vdavky nemáš ešče chuť?

MARYŠA (*utrhne se*): Co by! (*rozhodně*) Já se ešče nechcu vdávat.

LÍZAL: No mlč, máš už čas. Na svatýho Barnabáška už ti bude dvacet let.

MARYŠA (*hodí sebou a ustoupí ke dveřím*): Eh, nechte marných řečí. (*má se k odchodu, najednou se obrátí ve dveřích*) A co za ženicha? Keho?

LÍZAL (*krotí se*): No, ani bys neřekla. Hádej!

MARYŠA (*svěsí hlavu a přemýšlí*)

LÍZAL: Néni daleko odtád' – – –

MARYŠA (*vzhlédne po Lízalovi*)

LÍZAL: A má mlén.

MARYŠA (*vytáhne se v těle a zastaví očima – zděšeně*): Snád' ne – – –

LÍZAL (*kývne hlavou radostně*): Vávra je to. – – –

MARYŠA (*vyjeveně a polozmateně*): Vdovca? (*dá se do bujného, ne trpkého, ale dosud ještě bezstarostného, jasného smíchu*) Vdovca? Se třema dětima? (*zase se divoce směje*) No to ja!

LÍZAL (*rozzlobeně sebou trhne*): No co – vdovec nevovec, ale je dobré, statečné muž – – –

MARYŠA (*zaraženě, zvažní uprostřed nejhlubšího smíchu, pustí kliku u dveří a temně*): Snád' to nemyslíte doopravdy?

LÍZAL (*stále více pod sebe a k sobě víc než k Maryši*): Co bych nemyslel?! Mně se líbí.

vypracování:

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

vypracování:

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

vypracování:

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

ukázka 1 : A _____

B _____

C _____

Správné řešení:

- ukázka 1   A   próza
                  B   Michal Viewegh
                  C   Báječná léta pod psa

- ukázka 2   A   poezie
                  B   Jiří Wolker
                  C   Těžká hodina

- ukázka 3   A   drama
                  B   Alois a Vilém Mrštíkové
                  C   Maryša

Zdroje:

Cermat: Banka pracovních listů – český jazyk a literatura /verze 6/